

**Miasto Zamość w 2023 roku zrealizowało zadanie
pn.: Przebudowa elementów małej architektury – mogił
na cmentarzu wojennym Rotunda w Zamościu. Etap 3
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury oraz z budżetu państwa
z dotacji celowej przyznanej przez Wojewodę Lubelskiego.**

Cmentarz wojenny Rotunda jest usytuowany na obszarze będącym elementem fortyfikacji Starego Miasta w Zamościu, na zboczu szerokiej grobli, wzdłuż alei prowadzącej do budynku głównego oraz dookoła jego murów. Cmentarz jest podzielony na kwatery. W kwaterze II po prawej stronie grobli, która została objęta trzecim etapem projektu, znajdują się mogiły polskich żołnierzy poległych we wrześniu 1939 roku w czasie walk prowadzonych na Zamojszczyźnie. Ciało żołnierzy ekshumowano w latach 1951-1958. Większość pochówków na cmentarzu to groby zbiorowe, bezimienne, imienne nagrobki mają jedynie nieliczni.

Przebudowa elementów małej architektury – mogił na cmentarzu wojennym Rotunda w Zamościu jest zadaniem cyklicznym. Pierwszy etap zrealizowano w 2019 roku, w ramach którego przebudowano dziesięć mogił, w 2021 roku wykonano etap drugi, w którym przebudowano siedem mogił. W 2023 roku zrealizowano trzeci etap przebudowy 17 mogił, podczas którego wymieniono elementy betonowe na granitowe: krzyży, obramowań mogił, obrzeży pomiędzy mogiłami, poduszki oraz wykonano konserwację płyt kamiennych z piaskowca z inskrypcjami. To jednak początek prac, jakie powinny być przeprowadzone na cmentarzu. Pozostałe mogiły również potrzebują przebudowy.

Zdjęcie po przebudowie mogił na cmentarzu wojennym Rotunda w Zamościu

W sąsiedztwie mogił żołnierzy Wojska Polskiego znajdują się mogiły żołnierzy Armii Krajowej, poległych w bitwie z Niemcami 4 lutego 1943 roku pod Lasowcami oraz w walkach z oddziałami UPA pod Posadowem i Rzeczą w okresie od kwietnia do czerwca 1944 roku. Renowacji wymaga również część cmentarza położona wokół obiektu Rotunda obejmująca 481 mogił osób zamordowanych podczas okupacji niemieckiej. Miejsca pamięci należy otaczać szacunkiem, szczególną dbałością i opieką. Wykonane oraz zaplanowane prace przyczynią się do poprawy estetyki miejsca, powstrzymając proces destrukcji poszczególnych elementów cmentarza, wpłyną również na poprawę bezpieczeństwa zwiedzających.

Cmentarz wojenny na Rotundzie wraz z budynkiem, to nie tylko elementy fortecznej zabudowy Zamościa, ale również miejsce, gdzie realizowana jest edukacja historyczna i patriotyczna, która wpływa na budowanie świadomości obywatelskiej i wzmacnianie poczucia przynależności narodowej. Cmentarz wokół Rotundy, a także Mauzoleum Martyrologii „Rotunda” są udostępnione do zwiedzania dla mieszkańców i turystów. Rokrocznie w dniach 1 i 17 września odbywają się tu uroczystości upamiętniające poległych i pomordowanych. W obchodach rocznic wrześniowych biorą udział mieszkańcy Zamościa, uczniowie i reprezentacje instytucji oraz organizacji. Cmentarz wojenny Rotunda w Zamościu jest miejscem dramatycznych wydarzeń, które zapisały się w bolesnej historii nie tylko ziemi zamojskiej, ale i całego Narodu Polskiego.

Zdjęcie przed przebudową mogił na cmentarzu wojennym Rotunda w Zamościu